

πρόσωπα/πολιτισμός 04

► **Νίκος Τράντας, συγγραφέας**

«Επανεκκίνηση» πολλών επιπέδων

■ Συνέντευξη στον Κώστα Στοφόρο

Η «Επανεκκίνηση» του Νίκου Τράντα, που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις *Λέμβος*, είναι ένα μυθιστόρημα από τα ελάχιστα που ένιωσα να μιλούν πραγματικά για τη γενιά μου, με όλες τις προσωπικές και πολιτικές ανησυχίες που χαρακτήρισαν ένα μεγάλο τμήμα της.

Το βιβλίο δεν κινείται σε «κενό», αντιθέτως δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στον πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό περίγυρο, όχι υπαινικτικά αλλά με ευθείες αναφορές. Η σύγχρονη ελληνική ιστορία είναι εδώ για να σημαδέψει τις ζωές των ηρώων, όπως σημάδεψε και τις δικές μας. Κάθε τόσο βρισκόμαστε σε σταυροδρόμια και διλήμματα,

ενίοτε έτοιμοι να παραδοθούμε. Είναι άραγε εφικτή η επανεκκίνηση τόσο η δική μας, όσο και της χώρας; Ο συγγραφέας φαίνεται να απαντά καταφατικά, και με αυτή την έννοια θα έλεγα πως, αν και είναι απολύτως ρεαλιστικό, είναι ένα αισιόδοξο μυθιστόρημα. Κατά της παραίτησης.

Εξαιρετική τόσο η σκιαγράφηση του ήρωα, όσο και των άλλων προσώπων που πρωταγωνιστούν στο βιβλίο, χωρίς να ωραιοποιούνται προσωπικότητες και καταστάσεις. Ένα μυθιστόρημα που, ενώ διαβάζεται χαρίζοντάς μας αναγνωστική απόλαυση, παράλληλα γεννά πολλούς προβληματισμούς.

► **Η «Επανεκκίνηση» είναι από τα λίγα μυθιστορήματα που έχω διαβάσει κι αναφέρονται στη συγκεκριμένη γενιά των ηρώων μέσα σε ένα ιστορικό πλαίσιο. Σε ποιο βαθμό υπάρχουν αυτοβιογραφικά στοιχεία;**

Υπάρχουν, αλλά όχι με την έννοια ότι κάποιος ήρωας ταυτίζεται με εμένα ή ότι το βιβλίο αφηγείται τη ζωή μου. Υπάρχουν βιώματα, τόποι και πολιτισμικές αναφορές που γνωρίζω από πρώτο χέρι. Κυρίως, όμως, υπάρχει μια εμπειρία γενιάς: άνθρωποι που ενηλικιώθηκαν με μεγάλες προσδοκίες, έζησαν την πτώση του Τείχους και κατόπιν τις δεκαετίες του 1990 και του 2000 ως περίοδο αισιοδοξίας και κοινωνικής ανόδου, πριν βρεθούν αντιμέτωποι με την οικονομική κρίση και την ανατροπή πολλών βεβαιοτήτων

τους.

Το προσωπικό υλικό έχει μετασχηματιστεί μυθοπλαστικά, μοιράζεται σε διαφορετικούς χαρακτήρες και παύει να αποτελεί προσωπική μαρτυρία. Περισσότερο από αυτοβιογραφία, το βιβλίο περιέχει ίχνη μιας συλλογικής βιογραφίας.

► **Υπάρχει έντονη η πολιτική/οικονομική διάσταση, δίνοντας στο μυθιστόρημά σας χαρακτηριστικά μιας λογοτεχνίας που δεν φοβάται την πολιτική. Υπάρχει κάποιο τέτοιο ρεύμα στη σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία;**

Η ελληνική πεζογραφία διαθέτει μια μεγάλη παράδοση λογοτεχνίας που δεν φοβάται την πολιτική. Σκέφτομαι έργα που αγαπώ ιδιαίτερα, όπως το «Κιβώτιο» του Άρη Αλεξάνδρου, η «Αντιποίηση αρχής» του Αλέξανδρου Κοτζιά ή ο «Δοιμός» του Αντρέα Φραγκιά. Είναι βαθιά πολιτικά όχι επειδή εικονογραφούν μια ιδεολογική θέση, αλλά επειδή μετατρέπουν την Ιστορία, την εξουσία και τη βία σε ανθρώπινη εμπειρία και αφηγηματική μορφή.

Από τη δεκαετία του 1990 έως την κρίση ακολούθησε μια περίοδος ευφορίας, καταναλωτικής αισιοδοξίας και κυριαρχίας του lifestyle, που επηρέασε και τη λογοτεχνική παραγωγή. Οι πολιτικές και ιδεολογικές συγκρούσεις έμοιαζαν να υποχωρούν από το προσκήνιο, χωρίς βέβαια η εποχή να

είναι πραγματικά απολιτική. Η κρίση έφερε ξανά την πολιτική στο προσκήνιο. Δεν υπάρχει σήμερα συγκροτημένο ρεύμα με κοινή αισθητική και πρόγραμμα, υπάρχει όμως σαφής τάση επαναπολιτικοποίησης. Η επισφάλεια, η ανισότητα, η μετανάστευση, η Ακροδεξιά και η κρίση των θεσμών εμφανίζονται, με διαφορετικούς τρόπους, σε συγγραφείς όπως ο Χρήστος Οικονόμου, ο Γιάννης Τσίρμπας, ο Νίκος Μάντης, η Ρέα Γαλανάκη ή ο Μάκης Μαλαφέκας.

Στην «Επανεκκίνηση» αντιμετωπίζω και λίγο σατιρικά τη μεταμόρφωση ορισμένων εκπροσώπων του προηγούμενου lifestyle σε αυστηρούς επικριτές της κοινωνίας κατά την κρίση. Με ενδιαφέρει ένας πολιτικός λόγος που δεν καταγγέλλει μόνο τους άλλους, αλλά περιλαμβάνει και αυτοκριτική. Προσπάθησα να δείξω πώς η οικονομία και η Ιστορία εισχωρούν στην καθημερινότητα, στις σχέσεις και στην επιθυμία.

► **Τι σας έκανε να παρεμβάλετε μια αρκετά εκτεταμένη εισήγηση για την οικονομική συγκυρία μέσα από την τοποθέτηση του ήρωά σας στο Συνέδριο στο Πάντειο;**

Ήταν συνειδητή επιλογή, με κάποιο αφηγηματικό ρίσκο. Η οικονομική κρίση δεν αποτελεί απλώς το σκηνικό του βιβλίου· είναι σχεδόν ένας ακόμη κεντρικός χαρακτήρας, που επηρεάζει

Η ελληνική πεζογραφία διαθέτει μια μεγάλη παράδοση λογοτεχνίας που δεν φοβάται την πολιτική

τις αποφάσεις, τις κοινωνικές διαδρομές και τις σχέσεις των ηρώων.

Η εισήγηση εκφράζει την ερμηνεία ενός συγκεκριμένου ήρωα, όχι απαραίτητα τη θέση του συγγραφέα. Ο Σέργιος προσπαθεί, μέσα από την οικονομική θεωρία και την έννοια της «έλλειψης», να κατανοήσει τόσο την κρίση όσο και τη δική του πορεία. Η θεωρία γίνεται μέρος της ψυχογραφίας του, και η εισήγηση το σημείο όπου συναντώνται οι δύο βασικές γραμμές του μυθιστορήματος: η οικονομία και η επιθυμία. Παράλληλα, προσφέρει το ιστορικό και οικονομικό υπόστρωμα των προσωπικών ιστοριών.

► **Υπάρχει τελικά κι ένα αισιόδοξο μήνυμα. Πιστεύετε πως πραγματικά μπορεί να υπάρξει επανεκκίνηση και κάτω από ποιους όρους;**

Το βιβλίο μιλά για δύο διαφορετικές επανεκκινήσεις. Η κρίση μπορεί να οδηγήσει σε επανεκκίνηση της συσσώρευσης του κεφαλαίου, δημιουργώντας και πάλι νικητές και ηττημένους. Υπάρχει όμως και η προσωπική επανεκκίνηση: η δυνατότητα να μετατρέψεις την απώλεια και το τραύμα σε γνώση και να ξαναδοκιμάσεις.

Οι ήρωες αρχίζουν να αλλάζουν όταν εγκαταλείπουν ορισμένες βεβαιότητες, αναγνωρίζουν τις εξαρτήσεις και τις ευθύνες τους και αποφασίζουν να δράσουν.

Εκεί βρίσκεται η συγκρατημένη αισιοδοξία του βιβλίου: ακόμη και μέσα στους περιορισμούς παραμένει ανοιχτή η δυνατότητα να ζήσουμε διαφορετικά.

► **Αθήνα/Θεσσαλονίκη: Τελικά ποια μπορεί να είναι η επιλογή ανάμεσα στις δύο πόλεις που έχετε ζήσει;**

Να κάνω μια μικρή διόρθωση: γεννήθηκα στη Θεσσαλονίκη, αλλά έφυγα λίγων μηνών. Οι γονείς μου ζούσαν τότε εκεί, στα πρώτα χρόνια της κοινής τους ζωής: ο πατέρας μου σπούδαζε Νομική και η μητέρα μου ήταν φιλόλογος. Πολλά χρόνια αργότερα, σπούδασε εκεί Νομική και η κόρη μου. Έχω επομένως έναν ιδιαίτερο οικογενειακό και συναισθηματικό δεσμό με τη Θεσσαλονίκη. Η καταγωγή μου είναι από την Ικαρία, την οποία επισκέπτομαι κάθε καλοκαίρι και με την οποία διατηρώ στενούς δεσμούς.

Εκτός από την Αθήνα, όπου πέρασα τα παιδικά μου χρόνια και το μεγαλύτερο μέρος της ενήλικης ζωής μου, έχω ζήσει στη Νέα Υόρκη. Σπούδαζα και δούλευα εκεί τη δεκαετία του 1980 και με επηρέασε βαθιά ολόκληρος ο τρόπος ζωής της πόλης: η ενέργεια και η πολυπολιτισμικότητά της, η σχέση με την εργασία, η καλλιτεχνική ζωή και η αίσθηση ελευθερίας. Δεν χρειάζεται να επιλέξω ανάμεσα σε αυτούς τους τόπους· κουβαλώ κάτι διαφορετικό από τον καθένα.

